

Liber

Aurelij Augustini episcopi liber quartus
decimus incipit.

Que sit hois vera sapientia.
Capitulum I.

Nunc de sapientia nobis e disse-
rendu no de illa dei q pculdu-
bio deus est. Nam sapia dei fi-
lius eius unigenitus dicit sed
loquemur de hois sapientia: ve-
ra tñ q fm deũ est: et verus ac p-
cipuus cultus eius est: que vno noie theose-
bia grece appellat. Ad nomē nostrī sicut iā cō-
memorauimus volētes et ipi vno noie interp-
tari: pietatē dixerūt cū pietas apō grecos eu-
sebia vltatius nūcupef. Theosebia vero qz
vno xbo pfecte non pōt: melius duobus iter-
pretat vt dicatur potius dei cultus. Hāc esse
hois sapiam: qd et in duodecimo huius opis
volumine iam posuim: scripture sancte au-
toritate demōstrat in libro serui dei iob: vbi
legitur dei sapiāz dixisse homini. Ecce pietas
est sapientia: abstinere autē a malis scia. Siue
ctiā vt nonnulli de greco epistemen interpre-
tati sunt discipliua est q vtiqz a discēdo nomē
accepit vñ et sciētia dici pōt. Ad hoc em queqz
res discit vt sciat. Quis alia notione in his q
p peccatis suis mala vnusquisqz patit vt cor-
rigat dici soleat disciplina. Cū illud ē in epla
ad hebreos: Quis em est filius: cui nō det di-
sciplinam pater eius? Et illud euidentius in ea-
dem. Omnis em ad tps discipliua nō gaudiū
videtur esse: sed tristitie: postea vō fructū pa-
cificū his q peā certarūt: redder iusticie. De-
us ḡ ipse summa sapia: cultus autē dei sapiētia
est hois de q nūc loquimur. Nam sapia huius
mūdi stulticia est apud deũ. Scdm hāc itaqz
sapiam q dei cultus ē: ait scā scriptura. Mul-
titudine sapiētū sanitas est orb terraz. Sed si
de sapia sapiētū disputare ē qd agem? Nun-
qd nā pfiteri audebim? sapiam: ne sit nra d il-
la ipudēs disputatio. Nōne terrebimur exem-
plo pythagore q cū ausus nō fuisset sapiam p-
fiteri: p̄hm poti? i. amatozē sapie se esse rñdit-
a q id nomē exortū ita deinceps posterī placu-
it vt q̄talibet de reb? ad sapiam ptinētib? do-
ctrina qsqz vel sibi v̄ alijs videref excellere si
nisi p̄hus vocaref? An iō sapiētē p̄fiteri taliū
hoim nullus audebat: qz sine v̄llo pctō pura-
bāt eē sapiētē? Hoc aut nra scriptura nō dic q
dicit. Argue sapientē et amabit te. Profecto
em iudicat h̄e pctm: quē censet arguendum
Sed ego nec sic quidem sapientem me au-

dem p̄fiteri. Satis est mihi q etiaz ipi negare
nō p̄nt: esse etiā p̄hi. i. amatozē sapie de sapia
disputare. Ad em hoc illi facere destiterūt: q
se amatozē sapie potius qz sapiētē esse p-
fessi sunt. Disputātes autē de sapia: diffinierūt
eā dicētes. Sapia est rex humanaz diuinarū
qz scia. Cū ego q̄ i libro supioze vtrarūqz rex
cognitiōem. i. diuinarū atqz humanarū et sa-
pientiā et sciam dici posse nō tacui. Verū fm
hāc distinctiōem q dixit apls. Alij datur fmo
sapientie: alij sermo scientie. Ista definitio di-
uidenda est: vt rerum diuinarum scientia p-
prie sapientia nuncupetur. Humanarum au-
tem proprie scientie nomē obtineat. De qua
volumine tertio decimo disputau: non vtiqz
quicquid sciri ab homine potest in rebus hu-
manis vbi plurimū superuacue vanitatē et no-
xie curiositatis est huic scientie tribuens: sed
illud tantummō quo fides saluberrima que
ad veram beatitudinem ducit: gignitur: nu-
tritur: defenditur: roboratur. Qua scientia
non pollent fideles plurimi: q̄uis polleat ipa
fide plurimum. Aliud est em scire tantummō
quid homo credere debeat propter adipiscē-
dam vitam beatāz: que non nisi eterna est: ali-
ud autem scire quemadmodū hoc ipm et pijs
opituletur: et contra impios defendatur: quā
proprio appellare vocabulo scientiaz videretur
apostolus. De qua prius cum loquerer: ipam
precipue fidem commendare curau: a tem-
poralib? eterna breuiter distinguens: atqz ibi
de temporalibus differēs: eterna vero in hūc
librum differens etiam de rebus eternis fidē
temporalem quidem et temporaliter in credē-
tium cordibus habitare: necessariū tamen p-
pter adipiscenda ipsa eterna esse monstraui.
Fidem quoqz de temporalibus rebus quas p
nobis eternus fecit: et passus est i homie: quē
temporaliter gessit atqz ad eterna prouexit:
ad eandem eternozum adeptiōem prodesse
differui: virtutesqz ipas quibus in hac tempo-
rali mortalitate: prudenter: fortiter: tempe-
ranter et iuste viuatur: nisi ad eandem licet tē-
poralem fidem: que tamen ad eterna perducit
referantur: veras non esse virtutes.

De fide que licet ad eterna perducatur: tem-
poralis tamen est: et cum ad eternitatem vē-
tum fuerit cessatura.

Capitulum II

Quapropter qm sicut scriptum ē **1 Cor. 4**
q diu sumus in corpore peregrinamur
a domino: per fidem enī ambulam?
non per speciem. Profecto quamdiu iust? ex **Abac. 1**

fide viuunt: quibus secundum hominem interiores ui-
uat: licet per eandem rationem ad veritatem nitatur
et tendat ad eterna: tamen in eiusdem fidei tempo-
poralis retentione: contemplatione: dilectione
nondum talis est trinitas ut dei iam imago di-
cenda sit: ne in rebus temporalibus constituta videa-
tur quae constitueda est in eternis. Mens quippe
humana cum fidem suam videt quae credit quod non vi-
det: non aliquid sempiternum videt. Non enim semp
hoc erit: quod utique non erit quoniam ista peregrinatione
finita qua peregrinamur a domino ut per fidem ambu-
lare necesse sit: spes illa succedet per quam vide-
bimus faciem ad faciem sicut modo non videntes: tamen
quod credimus videre merebimur atque ad spem
nos per fidei productos esse gaudebimus. Neque
enim iam fides erit qua credantur quae non videntur
sed spes qua videantur quae credebantur. Sic ergo
et si vite huius mortalitatis transactae meminere-
mus et credidisse nos aliquid quae non videbamur
memoriter recoluerimus: in praeteritis atque trans-
actis deputabitur fides ista non in praesentibus re-
bus semperque manentibus: ac per hoc etiam trini-
tas ista quae nunc in eiusdem fidei praesentis ac
manentis memoria conuicta dilectione consistit
tunc transacta et praeterita repletur esse non permanens.
Ex quo colligitur ut si iam imago dei est ista
trinitas: etiam ipsa non in eis quae semper sunt sed
in rebus sit habenda transeuntibus.

Quid illud sit animi in quo dei imago per-
petua est et eterne spes trinitatis. **Kap. III.**

Est autem ut cum anime natura sit im-
mortalis: nec ab initio quo creata est
vniuersum deinceps esse desistat id quod nihil

melius habet non cum ei immortalitate perduret.
Quid vero melius in eius natura creatum est:
quod per ad sui creatoris imaginem facta est? Non
igitur in fidei retentione: contemplatione: dile-
ctione: quae non erit spes: sed in eo quod semper erit in-
uenienda est quae dici oporteat imaginem dei. an
adhuc utrum ita se res habeat aliquid diligentem
atque obstruam perscrutabimur? Dicit enim potest
non perire istam trinitatem: etiam cum fides ipsa transi-
erit: quod sicut nunc eam et memoria tenemus et
cogitatione cernimus: et voluntate diligimus: ita
etiam tunc cum eam nos habuisse memoria te-
neamus et recolemus: et hoc utrumque tertia vo-
luntate iungemus eadem trinitas permanebit. Quod
si nullum in nobis quasi vestigium transiens reliquit:
perfecto nec in memoria nostra eius aliquid ha-
beamus quod recurramus eam praeteritam recor-
dantes atque id utrumque intentione tertia copu-
lantes: et quod erat seorsum in memoria non inde cogi-
tantibus nobis: et quod inde cogitatione formatur.
Sed qui hoc dicit non discernit aliam nunc esse

trinitatem quando praesentem fidem tenemus
videmus amamus in nobis aliam tunc futuram
quoniam non ipsam sed eius velut imaginariam ve-
stigium in memoria reconditum recordatione con-
tuebimur: et duo haec id est quod erat in memo-
ria retinentis et quod inde impertit in acie recor-
dantis: tertia voluntate iungemus. Quod ut
possit intelligi: sumamus exemplum de corpali-
bus rebus de quibus in libro vndecimo satis lo-
cuti sumus. Nempe ab inferioribus ad superio-
ra ascendentes: vel ab exterioribus ad interiora
ingredientes: primum reperimus trinitatem
in corpore quod videtur et acie videtur: quae cum vi-
det inde format et in voluntate intentione quae
utrumque coniungit: huic trinitati similem constituamur
cum fides quae nunc inest nobis tanquam corpus illud
in loco: ita in nostra memoria constituta est: de qua
informatur cogitatio recordantis: sicut ex illo
corpore acies intuentis. Quibus duobus ut tri-
nitas impleatur annumeratur tertia voluntas: quae
fidem in memoria constitutam et quandam eius ef-
figiem in conuictu recordationis impertitam con-
nectit et coniungit: sicut in illa corpali trinitate visio-
nis formam corporis quod videtur et confirmationem
quae fit in cernentis aspectu coniungit intentionem vo-
luntatis. Faciamus ergo corpus illud quod cer-
nebatur interisse dilapsum nec eius remansisse
aliquid in illo loco: ad quod videndum recurrat
aspectus. Nunquid quod imago rei corpali iam
transactae atque praeterite remanet in memoria:
vnde informetur recordantis obrutus: atque id utrum-
que tertia voluntate iungatur eadem trinitas esse
diceuda est: quae fuerat quoniam species in loco po-
siti corporis videbatur? Non utique sed proorsum aliam
nam praeter quod illa erat extrinsecus: haec in-
trinsecus: illam profecto faciebat spes praesentis
corporis: hanc imago praeteriti. Sic et in hac re de
qua nunc agimus et propter quam purauimus adhibendum
illud exemplum: fides quae nunc in animo
nostro est: velut illud corpus in loco dum te-
netur aspicitur: amatur: quaedam efficit trini-
tatem: sed non ipsa erit quando fides haec in
animo sicut corpus illud in loco iam non erit.
Quae vero tunc erit quando eam recordabi-
mur in nobis fuisse non esse: aliam profecto erit.
Hanc enim quae nunc est facit res ipsa praesens et in
animo credentis affixa: at illam qui tunc erit
faciet rei praeterite imaginatio in recordantis
memoria derelicta. Nec illa igitur trinitas quae
nunc non est: imago dei erit: nec ista imago dei
est quae tunc non erit. Sed ea est inuenienda
in anima hominis: id est rationali: siue intel-
lectuali imago creatoris quae immortaliter in
mortalitati eius est insita.